

Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми взаємодії громадянського суспільства і Збройних Сил України» / за заг.ред О.Л.Караман, С.О.Шопіної. –Старобільськ:ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2015. С.92-94.

Формування патріотизму, громадянської свідомості у студентській молоді в системі ВНЗ України

Сєваст'янова Олена Анатоліївна, к.п.н., доцент
ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

Сучасний стан українського суспільства свідчить про наявність у ньому складних проблем матеріального і духовного характеру. Вирішення проблем суттєво залежить від духовної єдності українського суспільства, яка значною мірою визначається станом сучасної освіти, одним із головних завдань якої є виховання студентської молоді. У процесі соціалізації особистості принципово важливе значення має національне-патріотичне виховання в вищих навчальних закладах України.

У нашій державі, що сповідує європейські цінності, патріотичне виховання має бути спрямоване на формування в молоді національної свідомості, любові до Батьківщини, вміння цивілізованим шляхом відстоювати права й свободи, сприяти громадянському миру та злагоді в суспільстві.

Патріотичне виховання було предметом дослідження багатьох вчених та педагогів минулого. У своїх працях Г.Ващенко, О.Духнович, С.Русова, К.Ушинський, А.Макаренко та інші приділяли велику увагу вихованню любові до своєї землі, рідної мови, поваги до історичного минулого. Також основні складові патріотичного виховання українців намагались визначити філософи, правознавці, історики, письменники, політики, зокрема Г.Сковорода, І.Франко, М.Костомаров, Д.Донцов, П.Куліш, М.Грушевський, Р.Шухевич, Д.Чижевський та ін..

Останнім часом під впливом доленосних подій в Україні, а саме Революції Гідності, виборів Президента України 2014 року, збройного протистояння на сході країни, боїв за цілісність України проти російських агресорів політична активність молодого покоління зростає. Все це чітко

засвідчило життєву необхідність щодо активізації національно-патріотичного та військово-патріотичного виховання студентської молоді у сучасному навчальному закладі.

Метою національно-патріотичного виховання є формування у студентської молоді високої патріотичної свідомості, почуття любові до України, пошани до вітчизняних історичних діячів, готовності до виконання громадянських і конституційних обов'язків. Патріотизм, громадянськість повинні об'єднувати українців, зберегти те, що протягом століть було нашою метою, - незалежність та цілісність держави [1].

Для вищої школи залишається актуальною задача, котра була визначена в Національній доктрині розвитку освіти у XXI столітті: забезпечити формування та розвиток національного характеру освіти і національного виховання.

Реалізація мети виховання громадянина-патріота здійснюється завдяки:

- вихованню поваги до Конституції України, законів України, державної символіки;
- утвердженню у свідомості і почуттях особистості патріотичних цінностей, переконань і поваги до культурного й історичного минулого України;
- усвідомленню взаємозв'язку між індивідуальною свободою, правами людини та її громадянською відповідальністю;
- визнанню та забезпеченню у реальному житті прав особистості як найвищої цінності держави і суспільства;
- сприянню набуттю учнівською і студентською молоддю патріотичного досвіду на основі готовності до активної участі у процесах державотворення, спроможності визначати форми і засоби своєї участі у життєдіяльності громадянського суспільства, спілкуванню з соціальними інститутами, органами влади, дотримуючись законів, захищаючи права людини, розв'язуючи конфлікти відповідно до демократичних принципів;
- формуванню етнічної та національної свідомості, любові до рідної землі, держави, родини, народу, визнанню духовної єдності населення усіх регіонів України, спільності культурної спадщини і майбутнього;

- формуванню мовної культури, оволодінню і вживанню української мови як духовного коду нації;
- утвердженню гуманістичної моральності як базової основи громадянського суспільства, культивуванню кращих рис української ментальності – працелюбності, свободи, справедливості, доброти, чесності, бережного ставлення до природи;
- вихованню життєздатної особистості, що пов'язане із розвитком духовної, емоційно-вольової та мотиваційної сфер;
- підвищенню престижу військової служби як виду державної служби, культивуванню ставлення до військовослужбовця.

Розглядаючи механізми реалізації виховного ідеалу, треба так перебудувати навчально-виховний процес у вищому навчальному закладі, щоб студентська молодь не була пасивним об'єктом, щоб вона брала активну участь у ньому під керівництвом високоосвічених педагогів. Вища школа мусить стати для студентства маленькою Батьківщиною, яку вони люблять і честю якої вони дорожать, яку вони разом з викладачами розбудовують.

Важко переоцінити значення предметів гуманітарного циклу в морально-політичній та психологічній підготовці майбутніх захисників Вітчизни. Ми маємо виховати особистість із розвинутою національно-патріотичною свідомістю. Професорсько-викладацькому составу необхідно звертати увагу на посилення актуалізації та підвищення мотивації вивчення студентами дисциплін гуманітарного блоку: історії України, української мови та літератури, художньої культури, загальної педагогіки, методики виховної роботи, соціальної педагогіки. Саме вивчення цих дисциплін в ВНЗ сприяє формуванню у студентської молоді цілісного розуміння загальних принципів патріотичного виховання, як відданість Батьківщині, гордість за її соціокультурні та історичні здобутки.

У зв'язку з ситуацією в країні значно зростає роль військової підготовки у стінах вищого навчального закладу, який безпосередньо дає студентові знання і вміння, які визначатимуть рівень спроможності виконання конституційного

обов'язку громадянином України щодо захисту Вітчизни. Велику роль у фізичній підготовці студентської молоді до військової служби має фізичне виховання. На заняттях фізичної культури формуються наступні якості: висока працездатність, витривалість, чітка координація і точність рухів.

Інтегрування України у європейське співтовариство актуалізує потребу у вихованні громадянина-патріота, гуманіста і демократа. Безумовно, що без таких універсальних моральних і патріотичних цінностей як совість, чесність, гідність, відповідальність, толерантність, свобода, патріотизм не можна сподіватися на поліпшення ситуації у країні. Проблема моралі, патріотизму, громадянської свідомості це вже не просто сфери педагогіки. Це прерогатива громадянського суспільства.

Водночас, враховуючи сучасні цивілізаційні потреби суспільства, досвід інших країн, патріотичне, національне-патріотичне виховання студентської молоді в Україні потребує суттєвого посилення та вдосконалення. Не сформувавши єдину згуртовану політичну націю українців, українська держава приречена на загибель. Проявами негативних наслідків низького рівня патріотичного виховання на сьогодні є бажання значної кількості молоді емігрувати за кордон, наявність відмовників до призиву в Збройні сили України.

Таким чином, вища школа повинна акцентувати увагу на формуванні та розвитку такої особистості, якій буде притаманна висока національна самосвідомість, готовність до виконання громадянського обов'язку із захисту національних інтересів, незалежності та цілісності України, утвердження національного суверенітету держави.

Список використаних джерел:

1. Васянович Г.П. Мета, завдання та принципи патріотичного виховання студентської молоді / Г.П. Васянович // Вибрані твори: збірник наукових праць в 5-ти т. – Львів: Сполом, 2010.
2. Сокурская Л.Г. Студенчество на пути к другому обществу: ценностный дискурс перехода / Л.Г.

Сокурянская . – Харьков, 2006. 3. Соловей М.І. Виховна робота в вищому навчальному закладі / М.І.Соловей, В.С.Демчук. – К., 2009.